SVOBODA

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 85. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MAY 7, 1991 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 7-го ТРАВНЯ 1991 Ч. 85. РІК XCVIII.

ВОЯКИ СЛУЖИТИМУТЬ В УКРАЇНІ

Київ (ПС УРП). — Кабінет Міністрів України 23-го квітня ухвалив розпорядження про військову службу юнаків-громадян України, які будуть покликані до армії на весні цього року. В документі сказано:

„З метою виконання вимог Декларації про державний суверенітет України, законодавчих актів УРСР з питань проходження громадянами республіки дійсної строкової військової служби Раді міністрів Кримської АРСР, облвиконкомам, Київському і Севастопольському міськвиконкомам при проведенні весняного призову 1991 року забезпечити: направлення призовників для проходження дійсної строкової служби до військових частин, розташованих на території України; проходження дійсної військової служби громадянами України за межами республіки можливе тільки за їх добровільною письмовою згодою; звільнення від військової служби осіб, члени сім'ї яких загинули або стали інвалідами, виконуючи військовий обов'язок; відкладення призовникам, які мають дітей віком до 3-ох років; проходження служби призовниками, потерпілими в наслідок чорнобильської катастрофи, у військових частинах, не пов'язаних з ядерними установками або іншими джерелами іонізуючого випромінювання, надвисокими частотами і компонентами ракетного палива, а також не розташованих на радіоактивно-забруднених територіях.

Про хід покликання та відправлення призовників до військових частин доповідати Комітету по зв'язках з Міністерством оборони СССР при Раді Міністрів УРСР за станом на 20, 30 травня, 10, 20, 30 червня ц. р., підсумкові дані — до 15-го липня цього року.

Комітету подати до Уряду УРСР узагальнені дані в установлений строк".

Документ підписав заступник прем'єр-міністра України Костянтин Масик.

Д-Р Ю. РИБАК У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Філядельфія. — Заходами Товариства Українських Сеньйорів у Філядельфії у середу, 15-го травня, о год. 11-ій перед полуднем у приміщенні Українського Освітньо-Культурного Центру говоритиме д-р Юрій Р. Рибак на тему: „Срібло, золото та діяманти". По дискусії солодке і кава.

Зацікавлення національною культурою зростає

Запоріжжя (УНІАР). — Тут в суботу, 27-го квітня в Українському Музично-Драматичному Театрі відбулася визначна подія як у культурному, так і в громадсько-політичному житті міста — у заповненій глядачами залі успішно пройшли прем'єра вистави п'єси Пантелеймона Куліша „Байда, князь Вишневецький".

Поставив п'єсу народний артист України Олександер Король, який присвятив цю працю 500-літтю українського козацтва. Ролю князя Вишневецького блискуче виконав заслужений артист республіки Володимир Лук'янець. У фіналі п'єси актори вийшли на сцену з блакитно-жовтими прапорами і заспівали гимн „Ще не вмерла Україна", глядачі піднялися з місць, підхопили спів і виконали гимн разом з акторами.

Під час виконання гимну не підвелися зі своїх місць лише представники місцевої компартійної влади.

В той самий день у Кіровограді, в актовій залі педагогічного інституту, відбулася установча Козацька Рада, учасників якої привітали члени Київського Вільного Козацтва та Вінницької Сотні. Обговорили статут та програму Козацького Товариства Кіровоградщини. Рада ухвалила створити козацьке товариство Богогардівська Паланка. Корінним отаманом обрано робітника Віктора Загацького. Обрано козацьку старшину та посвячено у козаки 42 члени товариства.

У місті Сколє на Львівщині 28-го квітня близько 4,000 осіб прийшли на гору Маківку для відзначення 75-ліття героїчної битви січових стрільців з царським військом. Молебень і Панахиду відслужили священики УГКЦ з навколишніх сіл на чолі з о. Ігорем. Відтак відбувся мітинґ, на якому виступили голова місцевого товариства „Меморіял" Роман Туревич, голова районної Ради Роман Щур, представники Руху і УРП.

ФІЛЬМ В ЧІКАҐО

Чикаґо. — В цьому місті та його околицях буде висвітлено фільм „Чорна долина" режисури Бориса Шиленка (Україна): в п'ятницю, 10-го травня, о год. 7-ій вечора в Палатайн, в Домі СУМ-ООЧСУ, 136 East Illinois St., в суботу, 11-го травня, о год. 6-ій вечора в Чикаґо, в авдиторії собору свв. Володимира і Ольги; в неділю, 12-го травня о год. 1:30 по полудні в Блуміндейл в залі Православної церкви св. Андрія, 300 East Army Trail Rd. (фільм буде висвітлений в час обіду на пошану матерів). В Чикаґо і Палатайн поруч з фільмом „Чорна долина" буде висвітлено ще відео-фільм з відвидин Львова Патріярхом Мирославом Іваном Любачівським.

У друковане слово в Україні вливається оздоровлюючий струмінь

Київ. — На сторінках журналу „Дніпро" за квітень, появилася рубрика п.з. „Починати життя з віри" („Боже Україну храни!"), в якій Іван Шишов підготував до друку релігійні підручники — книжки Старого і Нового Заповіту, видані у Варшаві 1927 та 1938 років за благословенням Митрополита Варшавського, волинського і всієї Польщі Діонісія, наближуючи це видання до норм сучасного правопису.

І. Шишов вкінці своєї передмови підкреслює: „На останку зазначимо, що для повнішого засвоєння Святого Письма варто уважно читати й перечитувати Старий та Новий Заповіти. Вони перегукуються між собою, хоча відстань між подіями, описуваними в них, сотні, а то й тисячі років. Відтак діти ґрунтовніше опановуватимуть основні думки книги, глибше осягатимуть саму ідею християнства, що допоможе їм починати життя з віри у високі людські цінності".

У журналі, у розділі п.з. „Священна історія", автор подає чотири частини із Старого Заповіту, доходячи до народження Спасителя світу — Ісуса Христа.

ФЕСТИВАЛЬ СВ. ЮРА

Ню Йорк. — Фестиваль церкви св. Юра відбуватиметься тут у п'ятницю, 17-го травня, від год. 4-ої по полудні до 11-ої вечора, у суботу, 18-го травня, від 11-ої ранку до 11-ої вечора і в неділю, 19-го травня від 1-ої по полудні до 10-ої вечора. Імпреза відбудеться біля вищеназваної церкви, 7-ма вулиця схід, між 2-ою і 3-ою авеню.

СТВЕРДЖЕННЯ І ЗАКЛИК

ГОЛОВНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Головна Контрольна Комісія Українського Народного Союзу в складі: Василь Пастушок, голова, інж. Анатолій Дорошенко, заступник голови, Степан Гавриш, секретар, ред. Василь Дідюк і Тарас Шмагала, члени, виконуючи свої статутові обов'язки, перевели в часі від 18-го до 23-го березня 1991 року перевірку загального діловодства і організаційного стану цієї найстаршої і найбільшої української установи в вільному світі, яка приготовляється до історичного відзначення свого 100-річчя. А при тому провірено стан адміністрації видавництв („Свобода", „Український Тижневик", Веселка), відпочинкової оселі „Союзівка", Української Національної Корпорації Дому, Відділу Братської Діяльности, Союзової канцелярії у Вашінґтоні та Кандської канцелярії в Торонто.

У висліді згаданої перевірки, Головна Контрольна Комісія стверджує слідуюче:

1. Український Народний Союз у 96 році свого існування продовжував традицію відданої служби своїм членам, збагачуючи їхні надбання своєю багатогранною активністю.

Не зважаючи на поважні видатки в зв'язку з 32-ою Конвенцією УНСоюзу, яка відбулася в звітовому році коштом 398,078.71 дол., виплатою дивіденди своїм членам в сумі 1,445,030.06 дол., виплатою стипендій студіюючої молоді (членам Союзу) 113,196.00 дол., вдержання канцелярії у Вашінґтоні коштом 165,431.92 дол. та багато інших видатків, майно Союзу збільшилося за цей час на 1,789,416.96 дол., а загально на 31-го грудня 1990 року майно Союзу осягнуло імпозантну суму 64,639,671 дол. Членських вкладок в тому часі зібрано 2,755,665 дол.

3. В організаційній кампанії конвенційного року придбано 1,601 нових членів, забезпечених на загальну суму 9,432,000 дол. Пересічна сума забезпечення на особу виносила 5,891 дол.

Придбання поданого числа нових членів — це заслуга секретарів й інших відділових урядовців. Слід згадати, що Екзекутивний Комітет багато надій покладав на професійних організаторів, але їхні успіхи були мінімальні.

4. Рекордовий Відділ веде широко закроєну кореспонденцію з секретарями відділів і тим самим служить їм фаховими порадами в справі союзового забезпечення, а при тому своєчасно відповідає на їхні запити. До успіху праці Рекордового Відділу слід відмітити те, що після наполегливого кількалітнього старання в звітовому році впроваджено нову клясу пенсійного забезпечення. Також в тому часі впроваджено нові межі віку та сум забезпечення без лікарських оглядин до 100,000 дол., а з лікарськими баданням не має обмежень, тим самим можна набути забезпечення на мільйон і більше долярів до 70 року життя. Це є річевим доказом стабільної фінансової господрки УНСоюзу.

5. Провірка видавництва УНСоюзу, а зокрема видань „Свободи" і англомовного „Українського Тижневика", виявили, що в часі великих історичних рішальних подій в Україні, вони стали найкращими інформаторами для своїх і чужих. Відкрите в Києві пресове бюро, хоч ще не має власного приміщення, виявляє велику активність у збиранні найновіших інформацій, які вчасно передає нашим виданням. Адміністрація, видання, передплата, пресфонд, кореспонденція є в надійних руках і у зв'язку з уведенням компютерської системи значно проґресує. Великий вклад праці вложено в упорядкування бібліотеки, книгарні, архіву і світлин. Видання каталоґу дає можливість справної праці у випродажу чисельних давніших і нових видань, наших і чужих. Гідним уваги є висилка і подарунки книжкових видань „Свободи" частим відвідувачам з України, там так потрібних. В Країнах українського поселення завважено велике зацікавлення „Свободою" і її українськими виданнями, що дає можливість великого її збільшення.

6. „Союзівка", як завжди, сповняє ролю українського культурного центру з виступами найкращих мистецьких сил не лише діяспори, але й України. Вона стала атрактивним центром, де гуртується молодь та наші професіоналісти, а це завдяки переведенню поважних, але і коштовних ремонтів. Завдяки тим уліпшенням та професійній праці управителя, Союзівка стала одним з найкращих відпочинкових українських ресортів Америки.

(Закінчення на стор. 3)

Створилася спілка колишніх політв'язнів

Львів (ПС УРП). — Тут 23-24-го квітня відбувся Установчий з'їзд політичних в'язнів України. В праці його взяли участь 1100 делеґатів від усіх областей республіки, а також ті, які сьогодні проживають у Білорусії, Молдові, Казахстані, Москві, Воркуті і Польщі.

З'їзд створив нову спілку, затвердив статут, обрав керівні органи. Головою спілки став львів'янин Іван Губка.

Учасники з'їзду обговорили механізм соціяльного захисту тих, хто в різні роки постраждав від незаконних репресій.

Проф. І. Головінський виступить на синпозіюмі в питаннях Чорнобиля

Ню Бранзвик., Н. Дж. — Американська академія розумового недорозвинення у співпраці з Міжнародною Асоціяцією наукових дослідів розумового недорозвинення влаштовує симпозіюм, присвячений міжнародним проблемам в ділянці розумового і психічного здоров'я.

Симпозіюм відбудеться в рамках конвенції Американської асоціяції розумового недорозвинення, котра буде проходити у Вашінґтоні від 20-го до 24-го травня.

Згаданий симпозіюм відбудеться в понеділок, 20-го травня. Під час симпозіюму проф. Іван Головінський з університету Ратґерс в Ню Джерзі виголосить доповідь на тему: „Нуклеарна катастофа Чорнобиля і розумове недорозвинення".

ГЕНЕРАЛЬНА ПРОБА СТУДІЇ

Ню Йорк. — Тут у неділю, 12-го травня, Студія Мистецького Слова Лідії Крушельницької запрошує на генеральну пробу перед виїздом в Україну. В програмі: „Іван Вишенський" І. Франка та „Триптих" Лесі Українки. Імпреза відбудеться о год. 2:30 по полудні в залі Українського Народного Дому, 140-142 Друга авеню. Після вистави — кава й солодке.

М. Ґорбачов і Б. Єльцин обмінялися телеграмами

Москва (ПС УРП). — Газета „Известія" з 30-го квітня помістила телеграми, якими обмінялися з нагоди свята Міжнародної солідарности трудівників 1-го травня президент СССР Міхаїл Горбачов і голова Верховної Ради РСФСР Борис Єльцин.

Редакція газети подала також коментар до телеграм, де відзначено, що в попередні роки офіційних телеграм та привітань ніхто не читав. Проте нині — інший випадок. Хоч форма обидвох привітань ніби й звична, але за ними — політична дія державного значення. Йдеться про вихід з кризи, а без згоди і консолідації протидіючих політичних сил, зокрема двох визнаних лідерів, М. Ґорбачова і Б. Єльцина, проблем вирішити не можна буде, сказано у коментарі. Далі автори зауважують, що окрім волі лідерів, знадобляться велетенські зусилля всіх і кожного, щоб реалізувати „вироблені лідерами дев'яти республік і президентом СССР" життєво необхідні заходи.

У телеграмі до М. Ґорбачова Б. Єльцин висловив упевненість, що зближення центру і Росії та інших республік набуде достойного розвитку і втілиться в узгідних діях для виводу країни з кризи, здійснення докорінних перемін „в ім'я процвітання народів Росії, Союзу суверенних держав".

М. Ґорбачов у своїй телеграмі дякує Єльцинові за привітання і висловлює певність, „що конструктивне співробітництво союзних і республіканських органів влади, якому тепер покладено новий початок, сприятиме введенню життя країни у нове русло. Це відповідає глибоким прагненням усіх народів нашої багатонаціональної батьківщини".

Американське військо покине південний Ірак до 8-го травня

Доха, Кувайт. — Командуючий силами ООН в демілітаризованій зоні між Кувайтом і Іраком австрійський генерал-майор Ґюнтер Ґрайндль заявив, що американське військо повинно повністю очистити територію на півдні Іраку до 8-го травня, через день після того, як там буде завершено розміщення сил Організації Об'єднаних Націй. Ґ. Ґрайндль зробив цю заяву після того, як проінспектував 300 вояків з п'яти країн — Австрії, Ґани, Фіджі, Непалю і Данії — на військовій базі Доха під Кувайтом. Потім військовослужбовці сил ООН виїхали в напрямі кордону на білих вантажних автах з розпізнавальними знаками Організації Об'єднаних Націй.

В даний момент на півдні Іраку перебуває лише коло 5,000 військовослужбовців третьої бронетанкової дивізії ЗСА, які охороняють тисячі іракських втікачів у прикордонному містечку Сафван. Це головна причина, чому американське військо ще залишається на півдні Іраку. Тепер савдійці погодилися взяти на себе турботу про цих втікачів, і починаючи з неділі, 28-го квітня, американські військовослужбовці щодня відправляють сотні людей літаками із Сафвану в табір у Рафі, розташований 400 км на захід на території Савдійської Арабії недалеко від іракського кордону.

Контингент ООН буде складатися з 1,440 військовослужбовців, в тому числі 300 неозброєних військових спостерігачів і понад 600 піхотинців.

ХВОРОБА ДЖ. БУША ВИКЛИКАЛА ТРИВОГУ В СВІТІ

Вашінгтон. — Президент З'єднаних Стейтів Америки Джордж Буш, не зважаючи на раніщі прогнози лікарів, які передбачували одноденне лікування, все ще перебуває у шпиталі і серцеві спеціялісти намагаються привернути нормальний ритм биття серця і звільнувати аритмію, якої перед тим Президент ніколи не відчував.

Все почалося в суботу, 4-го травня під час спортивної руханки, згладно бігу, до якого Дж. Буш привик тому, що він в компанії агентів секретної служби бігає принаймні два-три рази кожного тижня по дві-три милі, очевидно, під наглядом і дозволом лікаря, чи лікарів, які все вважали Буша вповні здоровою людиною. Під час бігу Президент відчув змучення і брак віддиху. Лікарі ствердили аритмію і гелікоптером доставили його до мерилендського військового шпиталю морської фльоти в Батесда.

Пресовий секретар Білого Дому Марлин Фицвотер повідомив журналістів, а за їхнім посередництвом американський народ, що Президент знаходиться у повній свідомості, не втратив притаманного йому гумору і сили духа і надіється скоро повернутися до своїх обов'язків у Білому Домі.

Це було в суботу, але коли і в неділю, 5-го травня, лікарі не звільняли Президента зі шпиталю і до нього почали навідуватись Джан Сануну, шеф штабу Білого Дому, ген. Брент Сковкрофт, керівник Крайової ради безпекти та багато інших офіційних і приватних осіб, М. Фицвотер був змушений виступити другий раз о год. 9-ій вечора і заявив журналістам, що примінені два медикаменти, які мали внормувати биття серця Дж. Буша діють неефективно і лікарі застановляються над застосуванням легкого електричного шоку. Примінюючи таку систему лікування президент мусить бути під анестезією кількакадцять хвилин і тому, згідно з 25-им додатком до Конституції ЗСА, функції президента мусить перебрати на себе віцепрезидент Ден Квейл.

Перша Лейді Барбара Буш, довідавшись про захворіння мужа, прилетіла до Вашінгтону і першу ніч ночувала у військовому шпиталі, щоб бути близько Президента. Вона заявила кореспондентам, що „не є лікарем, але він виглядає добре, функціональність його прекрасна і треба надіятись, що лікарі скоро відпустять його до дому".

До Батести надходять телеграми з побажаннями видужання для президента Дж. Буша, тим більше, що перед ним є чимало важливих справ і зустріч на вершинах в червні з президентом СССР Міхаїлом Горбачовим.

Білий Дім приготовив документ передання тимчасової влади в руки Д. Квейла з підписом президента Дж. Буша і цей документ буде вручений Квейлові і лідерам обидвох палат Конґресу, якщо це буде потрібно. Всі інші інформації і деталі хвороби залишилися засекречені, а Білий Дім про них не інформує кореспондентів і про них знають тільки Б. Буш і дослівно кілька осіб з Уряду, які займають ключеві позиції. Д. Квейл, відвідуючи Богослужбу в неділю, відмовився від зустрєчі з кореспондентами і поводиться дуже стримано у цій першій незвичній для Білого Дому ситуації, яку деякі спостерігачі називають „кризою".

Як це число вже йшло у друк з Вашінґтону повідомили, що Президента звільнили зі шпиталю.

У СВІТІ

СОВЄТСЬКЕ ПРЕСОВЕ аґенство ТАСС повідомило про випадок в Батумі. Озброєна група осіб, очолювана заступником голови Верховної Ради Аджерської АССР Нодаром Імадзе, силою вдерлася до резиденції голови Верховної Ради А. Абашідзе, який нараджувався з групою членів. Імадзе відкрив вогонь з автомата поранив Абашідзе і декілька осіб. Оборонці голови ВР також почали відстрілюватись і при перестрілці вбила Імадзе, а його спільників заарештувала міліція, яка прибула на місце стрілянини.

ЕҐОН КРЕНЦ, який очолював східньонімецьку компартію тільки шість тижнів після упадку Еріха Шонекера заявив кореспондентам, що совєтський генеральний секретар ЦК КПСС і президент СССР Міхаїл Ґорбачов був повідомлений про плян позбавлення влади Гонекера і взагалі нічого не зробив, щоб перешкодити цьому, хоч Гонекер, як відомо, віддано працював для Москви у всіх відношення. Зізнання Кренца викликало велику сенсацію серед присутніх в залі, де судять іншого члена східньонімецького політбюра, Франца Тіша, за спроневірення державних грошей. Кренц заявив присутнім: „Повірте, що рішення про усунення Гонекера не було легке, бо ця людина не була тільки першим секретарем Компартії, але також президентом країни, головнокомандуючим військами і керівником німецького КҐБ. Тому ми вирішили повідомити про заходи М. Ґорбачова і Тіш особисто зустрічався з ним під час відвідин Берліну. Два дні пізніше Гонекер був знятий з усіх постів". Значить, кажуть політичні аналітики, Ґорбачов мусів дати свою згоду на переміни.

МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ справ СССР Александер Безсмертних прибуде 9-го травня на Близький Схід і відвідає в першу чергу Йорданію і Ізраїль. Безсмертних буде прийнятий на розмову королем Йорданії Гуссейном. Проблемою розмови будуть двохсторонні переговори арабських країн з Ізраїлем і проблема Палестини. Міністер закордонних справ Ізраїля Девид Леві повідомив, що 10-го травня міністра Безсмертних очікують в Єрусалимі. Його візита стане переломовим моментом, бо від 1967 року жодний совєтський лідер його ранґи не відвідував Ізраїль.

ДЕРЖАВИ, ЯКІ ТВОРЯТЬ організацію продуцентів нафти ОПЕК, зібравшись на своє чергове засідання в Брюсселі, погодились знизити видобуток оливи на приблизно 600,000 барилок на день. В грудні минулого року держави ОПЕК видобували денно 23,5 міл. барилок, взявши до уваги, що дві багаті на оливу країни — Ірак і Кувайт, не продавали нафти на міжнародному ринку. Спеціялісти передбачають, що в червні видобуток нафти ще більше понизиться для того, щоб втримати на відповідній висоті ціни на оливні продукти.

СМУГА ҐАЗИ І ЗАХІДНІЙ берег ріки Йордан знову охоплені неспокоями, масовими демонстраціями, зударами палестинців з ізраїльтянами після того, як ізраїльські вояки вбили 22-річного палестинського активіста Абу Наді. Ізраїльська військова команда заявила кореспондентам, що палестинця вбив інший араб, але палестинці заявили у вівторок, що вбивця співпрацював з ізраїльською розвідкою і вони видали на нього кару смерти.

В АМЕРИЦІ

ЗГІДНО З ТВЕРДЖЕННЯМИ американських службовиків, пожежа у будинку амбасади в Москві минулого місяця заподіяла настільки пакостей, що ця остоя американської дипломатії залишилася майже без можливостей функціонувати. Вогонь не тільки спустошив найбільш безпечні частини будинку амбасади, але також знищив чутливу інформаційну та підслухову апаратуру. А що не знищив вогонь, то винесли з будинку переодягнені за пожежликів працівники КҐБ. Не зважаючи на те, що з Вашінґтону негайно вислано нову апаратуру, дипломати змушені ручно писати звідомлення та окремим післанцем пересилати до Вашіґтону. Беручи під увагу цю ситуацію, американські урядові чинники уважають, що це буде мати поганий вплив на вершинну зустріч Буша і Ґорбачова в Москві, що вже раз була пересунена.

ВІДОМИЙ НЕҐРРИТЯНСЬКИЙ активіст і дворазовий кандидат на президента ЗСА Джессі Джексон є дуже лихий, що його не запрошено виступати на конференції Ради демократичного проводу, організації, що затупає членів поміркованих поглядів у рядах Демократичної партії. Що його найбільше обурило це те, що офіційний речник публічно вияснюючи цю справу сказав: „Дж. Джексона та Дж. МекҐоверна зумисно не запрошено, бо вони є представниками політики старого стилю та змученого лібералізму". Дж. Джексон на таке вияснення відправив цілий ряд листів до чільних демократів в Конґресі, які вибирались на цю конференцію зі запитом, чи вони поділяють в цій справі думку провідників конференції?

МИНУЛОГО ТИЖНЯ КОМІСІЯ реґулювання нуклеарної енерґії вирішила дати дозвіл на поновне включення нуклеарного реактора, атомної електростанції Бровнс Феррі в Алабамі. Вищезгаданий реактор був закритий з уваги на потрібні направи впродовж шести років. Це в історії американської цивільної атомної індустрії було найдовшим закриттям. Схвалення комісії було прийняте з великою радістю в першу чергу власниками алабамського реактора, управлінням Теннесі Веллі та іншими чинниками нуклеарної індустрії, як важливий вияв довір'я до підприємств громадського користування та нуклеарної індустрії в загальному.

ВИСОКОПОСТАВЛЕНІ чинники Уряду президента Джорджа Буша заявили, що ЗСА намаґаються, щоби Ірак платив за видатки пов'язані з допомогою курдам у північній частині країни. Хоча ЗСА не мають ще конкретного пляну, в який спосіб представити Багдадові таку вимогу, то все ж таки розглядають можливості. Одною з таких можливостей є частинне затримання грошей з продажу Іраком нафти, але це найперше мусить буть схвалене окремою комісією санкцій при ООН. Пропозицію заплати найперше висунула Британія, а ЗСА підхопили цю думку, як ще один спосіб приборкання Саддама Гуссейна економічно.

АҐЕНЦІЯ МІЖПРОСТІРНИХ полетів, яка вже довшу хвилю знаходиться під обстрілом критики, почавши від розбіжних обрахунків для спорудження міжплянетної станції до постійних суперечок між науковцями про її придатність, заявила, що прийшов час припинити дискусії та розпочати конструкцію.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Шпигунство в Совєтському Союзі

Є багато романів і багато фільмів із шпигунською тематикою, є описи окремих дійсних шпигунських афер і їхньої сумної слави героїв, але сумнівно, чи існує історія світового шпигунства. Здається, що воно розпочалося тоді, коли народи розсварювалися і ворогували. Знати, якнайбільше про свого ворога — це невідхильний засіб самооборони. У новітніх часах, коли постали амбасади із численним персоналом — неначе заленґалізовано шпигунство, бо між тим персоналом обов'язково є й фахівці від розвідки. Але ось недавно ми дістали клясичний доказ, як погано діє розвідка англійського Скотленд Ярду чи американського Сі-Ай-Ей. Хоч у Багдаді були амбасади всіх західніх держав — військовий наїзд Іраку на Кувайт заскочив Лондон, Париж і Вашинґтон, як повна несподіванка.

З-посеред 159 держав у світі, членів Організації Об'єднаних Націй, першуном у шпигунстві став Совєтський Союз. Америка втратила монополь атомової зброї, коли у 1951 році совєтські шпигуни Джуліюс і Етель Розенберґи викрали тайну її продукції і цю формулу зрадили Москві. (Їх арештували судили і стратили на електричному кріслі). Амбасади СССР у Вашинґтоні й при Організації Об'єднаних Націй у Ню Йорку були ґніздами шпигунів. Раз-у-раз читали ми, що когось із отих „дипломатів" проголошено „персона нон ґрата" (небажаною особою) і видалено з Америки. Були обміни арештованих совєтських шпигунів за видатних політичних в'язнів у сибірських „ҐУЛаґах" (завдяки такому обмінові дістався на волю Валентин Мороз).

Здавалося, що із закінченням холодної війни, з проголошенням етапу „співпраці" та з такою кризою в СССР, що вона автоматично виключила можливість совєтської аґресивної війни — припиниться совєтська шпигуноманія. Але совєтська державно-партійна верхівка завжди була патологічно хвора на манію переслідування, що „буржуазні мілітаристи" про ніщо інше не думають, як тільки про напад на імперію. Після розвалу комуністичного Варшавського пакту західній військово-оборонний Північно-Атлантійський пакт (НАТО) перетворився радше на політичний, а не військовий союз 16-ти демократичних держав. Все одно Москва не припиняє діяльности шпигунського відділу КҐБ. У минулому місяці вибухла пожежа в будинку американської амбасади у Москві. Над'їхала московська пожежна сторожа і — як згодом виявилося — чотири „пожежники" були насправді аґентами КҐБ, які кілька годин нишпорили у кімнатах амбасади, шукаючи засекречених речей. Пресовий речник Білого Дому Мерлін Фіцвотер офіційно проголосив, що переводиться докладне слідство, чи щось не пропало і взагалі — які шкоди принесла ця пожежа і рятункова дія московських пожежників. Слідство, перевели фахівці, які прибули з Вашинґтону, виявило, що совєтські шпигунські „пожежники" перевертіли діру у стіні, яка вела до кімнати з засекреченими документами, але не встигли нічого вкрасти.

Ця минуломісячна пожежа і нишпорення аґентами КҐБ у будинку амбасади нагадало скандал з-перед п'яти років, коли американські фахівці виявили, що КҐБ заінсталювало сіть електронічних підслухових апаратів, націлених на будинок американської амбасади. Як це технічно можливо робити — розуміють тільки фахівці. Тоді у Конґресі виринула ініціятива, щоб збудувати інший будинок амбасади, але недавно вирішено, щоб до десяти поверхів давнього будинку добудувати американськими робітниками чотири дальші поверхи, які напевне будуть „чисті".

Не хочеться вірити, що під кінець XX сторіччя якась держава на европейському континенті може дозволяти собі на такі штуки, як переодягати своїх шпигунів в одяги пожежників, які „рятують" чужу амбасаду від вогню. Ще один клясичний доказ, що Совєтський Союз з його комуністичною системою і його всемогучим поліційним апаратом — це відстала країна, яка не належить до світу західньої культури. Знають це і відчувають розсудливі громадяни імперії. Вони викували сентенцію, яку повторили нам відвідувачі з України: „Колись ми наздоганяли Америку, а тепер здоганяємо Африку".

Юліян Мовчан

ПОДІБНІСТЬ ТРАГІЧНОЇ ДОЛІ КУРДСЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДІВ

Світ і всі ми є тепер свідками великої людської трагедії. При байдужості Організації Об'єднаних Націй — в тому числі і ЗСА, диктатор Іраку Саддам Гуссейн, зібравши решту своїх недобитих військ в помству за те, що курди виступили з домаганням державної незалежности, розпочав з ними жорстоку розправу. Крім різного роду засобів масового знищення — включно з отруйними ґазами, кривавий і безжалісний диктатор вживає проти курдів також гелікоптери, які спалюють все до тла — включно, як подає преса, з людською масою. Рятуючись від неминучої смерти, решта курдів вирішила тікати куди тільки можливо було, — аби тільки бути подалі від куль, багнетів і смертоносних ґазів роз'юшених саддамських катів. Мабуть, в ці дні кожен з нас бачив і бачить на телевізорах, як численні маси змучених, голодних і часто покалічених людей — в тому числі дітей, тягнучи за собою ноги, безконечними валками йдуть по покручених узгір'ях північної частини Іраку (фактично — Курдистану). Йдуть до кордонів Ірану або Туреччини. Знеможені і голодні, багато з них гине в дорозі — переважно ні в чому невинні діти або старші люди.

Хто є курди? Яке їхнє походження? Чого вони прагнуть?

З історії довідуємося, що курди — це гордий гірський народ Близького Сходу,

І.

який вже століттями бореться за свою державну незалежність, але, на жаль, ніяк не може її вибороти. Нараховуючи майже 25 мільйонів, курди за кількістю є четвертою етнічною групою населення Середнього Сходу. Протягом 4,000 років вони мешкають на цій самій території, хоч, на жаль — і це є їхньою найбільшою трагедією, поділені між п'ятьма окупантами — Туреччиною, Іраком, Іраном, Сирією та Совєтським Союзом.

Традиційно будучи мусулманами, в VII столітті нашої ери, попавши під окупацію арабів, їм була накинена ісламська віра. Щодо мови, то їхня мова подібна до мови, якою розмовляє населення північно-західньої частини Ірану.

Боротьба курдів за незалежність має свою довгу і здебільшого трагічну історію. Ще в період X—XII століть вони коротко мали свою династію. Після розвалу Оттоманської турецької імперії в наслідок Першої світової війни, курди Туреччини, де проживає най більша їхня кількість сподівалися, що „сильні світу сього" не оминуть їх і не заважатимуть здійсненню їх віковічної мрії — самостійної держави — Курдистан (в перекладі — земля курдів). І хоч в мировому договорі про це було зазначено, проте в остаточній редакції того договору, який був підписаний в Льозані 1923 року, про Курдистан вже не було жодної згадки... Це розв'язало руки новому правителеві Туреччини Кемалеві Ататюркові поступати з курдами так, як йому хотілося. Дійшло до того, що 1925 року вибухло повстання курдів проти режиму Кемаля, хоч, на жаль, закінчилося воно безуспішно — курди і на цей раз програли боротьбу за свою незалежність..

Тяжким було життя курдів під турецькою окупацією. Турецький режим не задовольнявся лиш контролем над курдами — він намагався позбавити їх своєї етнічної ідентичности, точніше, перетворити курдів на „гірських турків". З цією метою турецькі поневолювачі не тільки розпочали розселювати курдів між чужим для них турецьким населенням, зокрема, між населенням міст, але також суворо, заборонили їм носити народні одяги, розмовляти рідною курдською мовою і т. д. Одним словом, окупанти хотіли за всяку ціну „перетопити" курдів у турецькому „котьолку", тобто, асимілювати. Але, на щастя,їм це не вдалося.

Не набагато краще жилося також тим курдам, яким доля судила опинитися під окупацією Ірану, Іраку, Сирії та СССР. Правда, в 1946 році, користуючись совєтською підтримкою, іранські курди створили свою Курдську республіку на чолі з відомим ватажком курдів Іраку Мустафою Барзані. Але аби здобути концесію в Ірані щодо видобутку нафти, совєти вийшли з іранського Азербайджану та Курдистану. Не маючи ні від кого більше підтримки і залишившись самі проти Ірану, Курдська республіка незадовго розпалася. Барзані втік до Совєтського Союзу але в 1958 році, коли в Іраку за допомогою військового перевороту було повалено монархію, він повернувся до Іраку. Здобувши контроль над Курдитанською Демократичною партією, Барзані із своїми однодумцями домоглися того, що під його проводом курди готові були повстати проти уряду аби здобути свої права. Аби до цього не допустити, в 1968 році уряд Іраку пообіцяв дати курдам автономію. Крім того, в 1970 році було обіцяно змінити конституцію, згідно якої іракський народ мав би складатися із двох, головних національностей — араб ів та курдів.

Закінчення буде.

Ірина Дибко-Филипчак

Р. Федорів відновив Видавництво

У січні, в час Різдва, 1991 року, у Львові я побачила паросток „Червоної калини". Вона наче б і не відчувала холоду довкілля — холоду зими, а розгортала пелюстки... А може це тому, що вона незвичайна рослина, саме те пояснює в своєму передслові Гаврило Гордієнко, до своєї книжки „Калина": „...Калина вже не росла, бо вона стала символом, леґендою, так глибоко вона увійшла в українську культуру, в народню творчість. В літературі, а особливо в поезії, мало котрий автор обійдеться не згадавши калини".

О, так, був час, коли „калина" лише в символах віршів жила, чекала, щоби пройшли студенні зими. І пережила, бо неполонимі думи зберігали її, бо зігрівали її серця тих, які вірили, що настане такий час і вона розцвіте і вкриється овочем краси:

Бо землю ту де виросла
калина,
Ніколи і нікому не здолать
(Леонід Горбач)

А у вірші Олеся Лупія читаємо про калину:

Ми любимо її з дитинства.
Вона виростає над нами, як
продовження наше...

Який маркантний приклад у тому „виростанні" у серці й завзятті письменника Романа Федоріва, що назвав себе (підписуючи мені книжку першого видання в „Червоній Калині") оновлювачем Видавництва „Червона Калина". Роман Федорів — головний редактор „Дзвона" узяв на себе нелегкий обов'язок „продовження" того символу краси, що не лише є в поезії, але у клітинах нашого історичного й побутового життя, що є й символом у кровоносних „ріках життя" України. Ось такі прикмети завзяття „оновлювача" я відчула, в січні, у Львові, коли побачила плян Видавництва „Червоної Калини" на 1991 рік. В кінці моєї статті — список заплянованих видань.

Подиву гідне завзяття Романа Федоріва, щоб виконати заплянований зобов'язання, після прочитання списка видань, вірю, що в не одних з нас не пройдуть без особливої уваги й не накличуть бажання помочі „Червоній Калині". Адже вже від років, у пісні, зобов'язались наші прадіди у тому: ...„а ми тую Червону Калину"...

Приїхавши зі Львова стала негайно я (не лише піснею) ділом у слід „оновлювача" на прю, ще й досі не абиякій зимі... Адже до подробиць відчула я, які труднощі заставляють видавництво „Червона Калина" щоденно поборювати обставини із найскромнішими матеріяльними спроможностями у тому, включно (тут нам й неуявимим) браком необхідного паперу для друку, не згадуючи вже й про технічні засоби. Тому не можна поминути питання: яка сила духу накликає пориви „оновлювача" „Червоної Калини" до послідовної боротьби з невідрадними перепонами. Напевно ніщо інше, як правдива, по ділу, любов до символу „Червоної Калини!"

Тож, свідомість, цієї любови й пошани до символу, спонукала мене відкрити банкове конто, в „Самопомочі" в Пассейку, „Червоної Калини" (03029-99), діставши уповноваження Видавництва на те. Також привезла я декілька примірників першого видання „Червоної Калини", „Осаул Підкови", залишилось ще три. Цю книжку можна замовити у мене, а належність за неї (вісім дол.) переслати на банкове конто Видавництва „Червона Калина" до Пассейку, Н. Дж.

Днів декілька тому дістала вістку, що вже вийшла друга, з заплянованої черги книжка Івана Филипчака, в ній декілька повістей під заголовком „Княгиня Романова". При цьому звертає мою увагу донька Романа Федоріва, Оксана, редактор літопису „Червона Калина", що 30,000-ий наклад книжки, в двох днях, стоячи в черзі, люди всеціло розкупили, (казкове явище...!) Але, на жаль, переслати книжку сюди, дорогою пошти, нема покищо спромоги.

Подаємо плян видавництва „Червона Калина", (серія „Історична бібліотека „Дзвона") на 1991 рік: В. Будзиновський, „Осаул Підкови", „історичні повісті Козаччини", І. Филипчак, „Княгиня Романова", повісті з княжих часів; О. Феденко, „Вітер зі степу", історична повість з часів Хмельницького; Б. Лепкий, Трилогія „Мазепа", „Мотря", книжка 1; Б. Лепкий, „Мотря", книжка 2; І. Борщак, „Мазепа, Орлик, Войнаровський", історичні есеї; О. Федорів, „Грім на голе дерево" (народна метеорологія українців); Чайковський, „Полковник Кричевський", історичний роман; О. Назарук, „Осьмомисл", історичний роман, репринт; Р. Федорів, „Дзвони в Чигирині", історико-крайознавчі есеї; В. Дорошенко, „Історія України", доба Центральної Ради; О. Рогова, „Син гетьмана", історичний роман; С. Шухевича, „Сходження на Голгофу", спогади з часів Визвольних Змагань. Том І. та С. Шухевич „Сходження на Голгофу". Том ІІ.

Хто бажає замовити „Осаул Підкови" можна звернутися на адресу: I. Fylypchak, 12 N. Orchard Way, Potomac, MD 20854.

Адреса „Самопомочі" в Пассейку: Self-Reliance, 229 Hope Ave., Passaic, N. J. 07055; Acc. „Cherwona Kalyna" — R. Fedoriw 03029-99.

Володимир Фединишинець
Ужгород

ІДЕ ВИТЯЗЬ НА СРІБНУ ЗЕМЛЮ

(З нагоди виходу перших десяти томів із багатотомного зібрання творів Василя Ґренджі-Донського)

(Уривок з статті: „Здивований велет")

Що під силу і не під силу одній людині у двох площинах: батькові письменникові і дочці-упорядниці?

Ці десять обсяжних, — пересічно біля 500 сторінок кожен, — томів майже повного видання творів нашого поета-земляка Василя Ґренджі-Донського, як і кілька наступних, що нині знаходяться у виробництві, підготував до друку не якийсь заморський відділ Інституту літератури котроїсь національної Академії наук, — ні. Цей подвиг здійснила дочка поета — Зірка Ґренджа-Донська, що живе у Міннеаполісі (ЗСА). Вона особисто з кількома спеціялістами, що її консультували, друзями, що давали поради й підохочували до праці, вона сама й пробила у неймовірно важких обставинах на віддалі таку роботу, яка є під силу тільки колективові науковців за певних, належних на те умов.

Десять томів багатотомника Василя Ґренджі-Донського побачили світ зусиллями вашінґтонського Відділу Карпатського Союзу. Перший том вийшов 1981 року (друге видання першого тому 1990 р.), а дев'ятий і десятий томи 1988 і 1989 року. На виробництві знаходяться сьогодні 11 і 12 томи. (В січні цього року опубліковано 11-ий том, про що автор цієї статті ще не знав. — Ред.)

Десять томів видання — ціла історія в історії: якими і простими і складними шляхами діставалися рукописи поета в копіях, фотознімках, ксероксах тощо — за океан до цілеспрямованої в роботі (зберегти архів) і терпеливої дочки.

У доповіді, прочитаній на науковій конференції в Торонто 19-го березня 1989 року Зірка Ґренджа-Донська сказала: „Над підготуванням одного тому сиділа я місяцями щодня по 10-12 годин, не знаючи відпочинку, перериваючи свою роботу тільки для того, щоб щось перекусити. Та я втоми ніколи не відчувала — мене робота захоплювала. тягнула до себе магнітом. Здавалося, Дух Батька стояв наді мною, — він додавав мені сили, додавав енерґії і витривалости. Він говорив до мене тими рядками, над якими працювала, і я його з любов'ю слухала".

Василь Ґренджа-Донський — засновник нової української літератури на Закарпатті 20-их років. Це видатний поет, прозаїк, автор багатьох оповідань, казок, повістей, перекладів. Це видатний публіцист, перо якого і в часи вимушеного мовчання не мовчало і не продавалося. Це — драматург. Це — радіо-журналіст, автор багатьох радіосценок і скечів для дорослих і для дітей. Це — політичний хронікер-журналіст трагічних моментів життя Карпатської України, яке скінчилося у кривавій Тисі в березні 1939 року. Все це документально точно і достовірно описано у 8-му томі Творів. Це першеджерело цінніше за всі схематичні умоглядні вибудови істориків Закарпаття за останні 45 років, які так і не спромоглися написати правдивих сторінок бодай про найвіддаленіші часи Закарпаття.

Василь Ґренджа-Донський — поет клясичного вирішувального стилю (том 1). Він пише легко, не обтяжує себе пошуками розмаїтих форм, хоч увагу до пошуку строфіки виявляє. Він, як правило, пише чотирирядковою строфою з перехресним римуванням абаб, рідше — паралельним аабб.

І поеми Василя Ґренджі-Донського (як правило, історичного напряму), довільно-оповідного пляну, розважливі й щедрі на слові. Та, як і у віршах, у поемах відчувається рука майстра. Оповідь тече розлого, миттю стрімко і знову наче Шипот (том2).

Така ж і проза Василя Ґренджі-Донського (томи 5-7). Вона — реалістична, оповідальна, зображувальна, з елементами народного символізму, тобто фолкльорно-казкового заґрунтя. Документальне полотно „Ілько Липей — карпатський розбійник" — найбільш відоме читачеві, широко коментується в літературознавстві. Повість, як і роман, документалізовані настільки, як того вимагає реалістичний хід оповіді з відступами до своєї пам'яті, спогадів, почутого чи побаченого на життєвому шляху.

Драматургія Василя Ґренджі-Донського (том 4) — це шматки життя, побуту чи політичних устремлінь родини, героя, групи осіб, яких автор виводить на сцену буквально з обійстя, кладе їм до рук прапори, гасла. Але це селяни, люди від землі і для землі. Їхня філософія — це філософія чекання врожаю від весни до осені, це прагнення волі, свободи.

У дальших томах зосереджена публіцистика, критика (том 9-ий) і спогади та листи до дочки (том 10). У 9-му тому знаходимо значну частину публіцистики і критики-літературознавства поета. Наприклад, його репортажі, етнографічні спостереження, театральні відгуки, біографічні матеріяли історичних осіб тощо. Публіцистика письменника дуже тісно прилягає до його прози і наукових записів як фолкльориста чи етнографа (про бджолярство, вірування, обряди і т.д.) А власне публіцистика тогоденно актуальна, пристрасна, чесна. Поет і громадянин обстоює ідеали добра і справедливости, вірить у майбутнє, бажає досягти гармонії в любові до рідного краю, злагоди між людьми, синами, творить в ім'я гу-

(Закінчення на стор. 4)

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДИТИНУ.

Любов Коленська

„У ЧОРНІЙ СТУЖІ СЕРЦЕ УКРАЇНИ, А ТИ ШУКАЙ — ЧЕРВОНУ ТІНЬ КАЛИНИ..."

І.

Закоханий в Україну — Василь Стус горів пристрасним полум'ям почуттів до неї — аж у саму свою безталанну смерть. Звідтіля вигортався і його вірлиний гордий лет і його солов'їна оксамитна мова, загартована в буревійному страдальному житті і його поетичному дерзанні. Звідтіля теж і начерпується, дзвенить літаврами оцей його вірш, отой його заклик у збірці „Палімпсести": „Ярій, душе, ярій, а не ридай! У чорній стужі серце України, а ти шукай червону тінь калини, на чорних водах тінь її шукай". Та й звідтіля отой його незотліваючий гнів: „Боже літості — лютості, Боже не ласки, а мсти, дай розірвати нам пута ці, ретязі ці рознести". А далі: „Боже, розплати шаленої, Боже шаленої мсти, лютості всенаученної нам на всечас відпусти". І звідтіля його духовна вірлина гордість — гордість української людини і невгнута сталь у переконаннях його.

Про творчість Василя Стуса написало чимало літературних критиків і літературознавців— в Україні і поза її кордонами. Але, мабуть, дотепер ніхто із них не створив такого сильного і переконливого есею, п.з. — „У свічаді пам'яті", як накреслила його літературний критик, сучасник В. Стуса і друг його Михайлина Коцюбинська. На самому початку оцього есею послужили моттом Стусові слова вірша: „Стій! Не стирай із свічада порохи". Читаючи есей М. Коцюбинської створюється ілюзія, що це все не діялося колись, в минулому, давно, а проходить тепер, нині. Що описані там зустрічі поміж Михайлиною і Василем — це не пережита колись давність, **а вони** зустрічаються, розмовляють, сповнені **дружбою** і **стражданням** таки посеред нас, сьогодні. Нас прямо **торкається** їхня тісна приязнь і нагромадженість **різнородних** почуттів, що їх з такою силою розкриває перед нами знавець Стусової психіки М. Коцюбинська.

На канві зустрічей з поетом і листування М. Коцюбинська яскраво зарисовує Стусовий силует, сповнений пристрасних почувань любови до народу і такого ж ятренного гніву до „власть імущих". У відтворенні Коцюбинської — він незвичайно правдивий, криштальний, незабріханий та незламний — без ніяких побажань для свого особистого життя. Стус — одна-одним клітина із своїм народом, яким він живе самовідречення аж по саму глибінь своєї душі і навіть актом своєї смерти йому відданий. Любов його до України — гаряча, сильна і незмінна. Він просякнутий нею наскрізь...

Есей Михайлини Коцюбинської відкривається спогадом літнього вечора над берегом Прип'яті. Коли вони у цей вечір у дружньому колі „створили маленьку тимчасову республіку радости, де кожен із нас — на Великій Землі по-своєму гнаний і переслідуваний — почувався собою, а всі разом становили громаду друзів-однодумців . І Стус в образі міфологічного бога так і живе в пам'яті (Стус тоді був переодягнений за бога Нептуна, інші теж переодягались — хто за русалок) як поетичне осердя, душа цієї воістину суверенної 'республіки'. Як добрий дух доброго царства", що й Стус віддзеркалив у своєму вірші „Наснилося, з розлуки наверзлося..."

Цього ж вечора, — розповідає Михайлина Коцюбинська, — Стус прочитав їй свою працю про Тичину — „Феномен доби". Ходили вони обоє понад річкою і говорили, говорили.... І Коцюбинська пише: „Я слухала сповнену пристрасті і внутрішнього вогню Василеву мову, захоплювалася влучністю й сміливістю (подекуди аж до зухвалості, так мені тоді здавалося) оцінок". На жаль, — сумує М. Коцюбинська, всі **примірники „Феномену"** забрано при арешті Стуса.

Не наситившись одним образом М. Коцюбинська, описує вираз Стуса, коли він, прибувши з вечірньої риболовлі, хвалиться величезною впольованою щукою. І **в нього** „Непідробний захват, якась дитинна гордість, **щось** безпосереднє, незахищене..." А вранці Стус і його **дружина** Валентина поралися, щоб **розпалити** вогник і **закип'ятити** чай: „Обличчя у Василя **зосереджене**, видно відчуває увесь тягар відповідальності: саме він має напоїти чимось теплим всю промерзлу й відсирілу братію. І о диво! починає жевріти наперекір дощеві вогник, помалу розгоряється. Буде, буде чай! Наш сніданок у надійних руках". І при всіх цих оказіях Стус складає вірш за віршем, що потім вкладаються у збірку „Палімпсести". А там М. Коцюбинська ще кидає один промінь на їхню дружбу із Стусом: „Загалом наше спілкування було не так 'кількісне' як якісне — духово інтенсивне".

Коли Стус вступив до аспірантури Інституту літератури, Михайлина Коцюбинська вже була там науковим співробітником. Найважливіше, що їх єднало, то не так аспірантське життя в Інституті, а життя поза ним — літературні вечори, концерти, мистецькі виставки і різні зустрічі з людьми, особливо цими українцями, які приїздили з-за кордону.

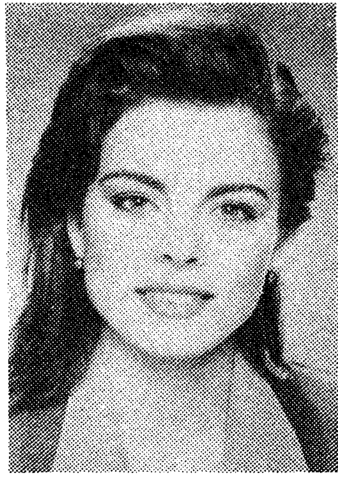
В дійсності духовне зближення М. Коцюбинської і Стуса почалося відтоді, як у кінотеатрі, на перегляді „Тіней забутих предків", Іван Дзюба повідомив про арешти і встав на знак протесту, а за ним повставали інші, поміж ними В. Стус і М. Коцюбинська, яка сиділа зараз поруч нього. В підтримці заклику до протесту він кликнув: „Хто проти тиранії встаньте!". „Він тремтів кожною клітиною свого тіла — я відчула це, обнявши його за плечі", — розповідає М. Коцюбинська. Почувши про цю подію, Стуса негайно виключили із аспірантури. „Пам'ятаю, — пише вона, — як він, весь білий, із стиснутими кулаками, виходив із начальственного кабінету". Пізніше Стус був у шпиталі, лікуючи свою виразку. „Тут вперше, — розказує М. Коцюбинська, — зустрілася з його майбутньою дружиною, яка саме в цей тяжкий час увійшла в його життя — тихо без голосних слів і жестів — щоб перейти з ним „Сто плах, сто багать, сто Голгоф", як це у вірші своєму окреслив Стус. А опісля зустрілися вони всі разом ще на весіллі Василя і Валентини Стусів у Святошині, що було, — з теплом згадує М. Коцюбинська, — „зігріте присутністю щирих друзів. Хоч не всі, але більшість витримала на ступні випробування і зуміла залишитися вірною тому 'прямостоянню', що за висловом Василя у листі до Миколи Плахотнюка— 'робить нас всіх братами' ".

Дальше буде.

Українка грає головну ролю

Вашінґтон. — Люба Іванна МекФедден виступає у головній ролі Маретти у новій п'єсі п. з. „Анатолева коханка", прем'єра якої відбулася тут в Чирч Стріт театрі. П'єса, що її написав і режисерував постановку Джо Мартін, є спонзорована Відкритим театром і Комісією для мистецтва Дистрикту Колюмбії та буде йти до 12-го травня.

Останнім часом Любу можна було побачити в ролі Мирни у п'єсі „Одержувач" у постановці Відкритого театру в Центрі радісного рухомого мистецтва. Виступала вона також у театрі при Центрі ім. Кеннеді.

Л. МекФедден

Люба Іванна МекФедден — Це дочка Тані та Володимира Демчуків, отримала свою театральну освіту в Мистецькій школі ім. Медовс, Південно-методистського університету в Даллас, Тексас. Вона також колишня пластунка та учениця школи українських народних танків Роми Прийми-Богачевської на „Верховині".

Люба і її родина є членами 15-го Відділу Українського Народного Союзу.

З діяльности ОП НТШ у Вашінґтоні

Під впливом контактів діяспори з рідним краєм останнім часом змінився характер діяльности ОП НТШ у Вашінґтоні. Обставини склалися так, що осередкові не було доцільно плянувати свою окрему діяльність, а радше треба було узгляднити співпрацю з іншими місцевими товариствами.

Оправдання такого спрямування підтвердили численні зустрічі, доповіді і конференції з нашими гостями з України, які часто відвідували нас у столиці.

Свій весняний семестр ОП розпочав участю у кількох імпрезах: 9-го березня разом із Школою Українознавства покладено вінок до пам'ятника Тарасові Шевченкові.

З метою допомоги політично переслідуваним братам в Україні, ОП 11-го березня ц. р. взяв активну участь у створенні міжорганізаційного комітету, що мав би діяти на терені Вашінґтону у випадку критичних подій на Україні.

27-го березня ОП, спільно з Т-вом св. Софії, вітали у себе проф. д-ра Романа Гром'яка, який вичерпно розповів нашій громаді про теперішню ситуацію і візію майбутнього в Україні.

12-го квітня ОП під патронатом Т-ва „Україна-2,000" і цілого ряду інших організацій метрополії Вашінґтону, вітав бенкетом українських парляментаристів.

Достойним гостем при столі ОП був поет і депутат Верховної Ради України Павло Мовчан, якого привітав від ОП у Вашінґтоні д-р Іляріон Калиневич, голова осередку.

Нині ОП проводить грошову збірку на Львівське Т-во НТШ. Збірка, яка проводиться тільки між членами осередку, вже дала понад 1,000 долярів.

Просимо шановних членів, які ще не причинилися до збірки, поспішити зі своїми внесками, щоб їхніх імен не забракло в листі, яку заплянування подати до преси.

ОП НТШ у Вашінґтоні

М. Андріюк дає концерт на ФДДЧ

У Стемфорді, Конн., у приміщенні методистської церкви, Кросс ровд і Лонґ Рідж ровд, відбудеться в неділю, 19-го травня, о год. 5-ій по полудні концерт-бенефіс відомої співачки-сопрано Марти Андріюк. Вона буде співати при акомпаньяменті Юстини Макурді ряд українських концертових пісень, а в другій частині виїмки з відомих опер Пуччіні і Верді.

М. Андріюк є відома не лише зі своїх концертів, але в останному часі вона включилася цілим серцем і енерґією в акцію допомоги дітям Чорнобиля. Тому і цей концерт-бенефіс вона присвятила дітям-жертвам Чорнобиля і увесь дохід призначений на Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля.

Квитки, а рівночасно датки, на концерт є в ціні 15 дол., а для емеритів 12 дол.

М. Андріюк закінчила музичні студії у славній Джулліярд школі, а відтак у передових учителів співу в Ню Йорку. Вона виступала в нюйоркській Ґренд опері, виконуючи головні ролі у ряді відомих опер. Вона також була членом Оперної Компанії ім. Лисенка і дала ряд самостійних концертів.

Марта Андріюк

Піяністка Юстина Макарді має музичний ступень із університету в Мишиґен і провела три сезони в літніх операх, вивчаючи оперову режисуру. Тепер вона працює із поодинокими оперовими співаками і є президентом організації музичних клюбів в стейті Коннектикат.

За інформаціями у справі концерту слід телефонувати на числа: (203) 348-8051 або (203) 978-0169.

У Бразилії відзначено річницю смерти президента УНР

Заходами представництва на Бразилію ДЦ УНР в екзилі відзначено першу річницю смерти президента Української Народної Республіки св. п. Миколи Лівицького соборними Панахидами.

8-го грудня 1990 року відбулася соборна Панахида в українській католицькій церкві Різдва Божої Матері, яку відслужив о. Маркіян Пинцак, ЧСВВ.

9-го грудня відбулася соборна Панахида в українській католицькій катедрі святого Івана Хрестителя, яку відслужив о. Даниїл Козлінський.

16-го грудня відбулася соборна Панахида в місті Апукарана, яке знаходиться на північний захід від міста Куритиби. Панахиду відслужив о. Володимир Ханейко, генеральний вікарій української епархії в Бразилії і капелян Святішого Отця.

22-го грудня відбулася соборна Панахида в українській автокефальній православній церкві святого Михаїла, яку відслужив о. Єриміяс.

23-го грудня відбулася соборна Панахида в українській автокефальній православній катедрі, яку також відслужив о. Єриміяс.

Заходами представництва на Бразилію уряду Української Народної Республіки в екзилі відбулися соборні Панахиди по св. п. Миколі Лівицькому, президентові Української Народної Республіки, в Республіці Параґваю, в українській католицькій церкві, в місті Енкарнасіон, соборну Панахиду очолив настоятель цієї церкви о. Йосип Ріссінґер в співслуженні о. Петра Василяка з Бразилії і о. Івана Немчика з Арґентини.

Д-р Михайло Рубінець

Ствердження і заклик

(Закінчення зі стор. 1)

Головна Котрольна Комісія, перевіривши діловодство Союзівки, ствердила, що загальні видатки в звітовому часі виносили 1,606,606.25 дол., а приходи в тому часі були 989,256.55 дол. Тим самим Союз мусів покрити недобір 617,349.70 дол. Цей недобір наступив, як вже сказано в зв'язку з переведенням поважних ремонтів, які були конечними, і це є доброю інвестицією.

Щоби на майбутнє мати плян дальших ремонтів приміщень, або будови нових приміщень, Головна Контрольна Комісія рекомендує, щоби адміністрація Союзівки мала усталений бюджет з прицілом на 5-10 років.

7. Союзовий Дім — Українська Національна Корпорація Дому УНСоюзу в звітовому часі отримала 2,509,622 дол., а за цей самий час 1989 року одержано 3,073,215 дол. Загальні видатки 1990 року виносили 3,298,868 дол. Позичка УНСоюзу до корпорації виносила 6,033,401 дол., а від членів на боргові зобов'язання за цей час виносила 7,888,551 дол. Така поважна різниця в приходах і розходах наступила тому, що в сусідстві Союзу є збудовані нові модерні будівлі і тим самим було менше оферт й зацікавлень винаймом канцелярійних приміщень в нашій будівлі. Конкуренція.

Контрольна Комісія рекомендує Екзекутивному Комітетові поробити негайно всі заходи, щоби були вирентовані опорожнені поверхи будівлі.

У зв'язку з історичними подіями, які зараз відбуваються в Україні, Головна Контрольна Комісія закликає всіх членів Союзу та все українське громадянство Америки й Канади дати моральну та матеріяльну підтримку всім діючим організаціям України, які мужньо змагають до здобуття самостійної соборної української держави.

У зв'язку з 100-ою річницею поселення українців в Канаді, яку відзначається в біжучому році, Контрольна Комісія рекомендує Екзекутивному Комітетові, щоби УНСоюз включився з конкретним вкладом у ці святкування, де було б видно і замарковано участь нашої установи.

Щоби УНСоюз був приготований до святкувань 100-го ювілею, що припадає на 1994 рік, Контрольна Комісія рекомендує Екзекутивному Комітетові негайно заанґажувати фахову людину до писання історії 100-річчя Батька-Союзу.

Екзекутивний Комітет намітив організаційний плян, а саме придбання 2,000 нових членів в цьому році. У зв'язку з цим Головна Контрольна Комісія закликає всіх членів Головного Уряду, делеґаток й делеґатів 32-ої Конвенції та всіх відділових секретарів і урядовців, допомогти УНСоюзові осягнути ту ціль.

ІЗРАЇЛЬСЬКИЙ МІНІСТЕР індустрії і будівництва Арієль Шарон, розмовляючи з кореспондентами аґентства Ассошіейтед Пресс, гостро критикував З'єднані Стейти Америки за те, що вони, мовляв, обрали поганий шлях для досягнення миру на Близькому Сході. На думку Шарона треб було адміністрації президента Джорджа Буша схилити до переговорів і до підписання мирового договору з Ізраїлем Савдійську Арабію і Кувайт. З тими країнами Ізраїль не має жодних територіяльних суперечок. Він при тому заявив, що Ізраїль ніколи не зрезиґнує з контрольованих земель на західньому березі ріки Йордан і смузі Ґази, де тепер живе 105,000 ізраїльтян.

У Норт Порті буде нова церква

Чин посвячення площі під будову української католицької церкви у Норт Порті на Фльориді.

В неділю, 17-го березня було закінчення великопосної місії, яку провів о. Михайло Планчак з Едмонтону, Канада.

Після торжественної Служби Божої відбувся обряд основання нової церкви. Обряд включав посвячення площі під будову нового храму, вкопання наріжного каменя, поставлення хреста на тому місці, де буде стояти престіл у святилищі. По відправі був святочний обід з цієї нагоди.

Для парафії в Норт Порті це був великий день — початок будови раніш заплянованої нової церкви, зусиллями всіх парафіян, добродіїв, а в першу чергу членів Будівельного комітету та Парафіяльної ради.

11-го березня о 3-ій по полудні в парафіяльній канцелярії відбулося важливе засідання, щоб зорганізувати відповідно Свято оснування храму, а згодом передвеликодній базар.

Проєкт нової церкви Входа Пресвятої Богородиці у Норт Порті, Фльорида, був поміщений в парохіяльнім Віснику, а макет храму поставлено в самій церкві по правому боці, при вівтарному іконостасі, від входу до церкви. Треба подати, що рішено зробити деякі зміни у виконанні побудови храму. В бюлетені із 17 березня була поміщена Деклярація для парафіян на Фонд будови нової церкви, на якій члени деклярували свої пожертви.

День 17-го березня ц. р. став подвійно урочистим днем, бо закінчено великопосну місію з проповіддю о. М. Планчака і започатковано будуву нової церкви.

Обряд „Основання храму" відбувся після Богослуження: процесія зібралася перед церквою: хрест ніс М. Ціко, за ним слідували хоругви і прапори, відтак три священики: о. д-р Іван Тилявський, о. Михайло Планчак, о. диякон Р. Гарвас. За ними хористи під батутою Олександра Пришляка з Гартфорду, Конн., а відтак жінки із свічками. В почесному почоті йшли: члени парафіяльної ради, мужі довір'я Микола Камад та д-р Мирослав Борисюк, з ними майорр міста Нотр Порту П. Гіґґінс, архітект З. Городиський та пристоящі для відправи С. Ю. Вандьо та О. С. Кучкуда.

Процесія вступила на площу, пристанула на вході до заплянованого храму, щоб відправити приписаний чин, де стояв хрест. Відтак процесія підійшла до місця, де у святилищі приготовано вкопання хреста. Тут відправлено посвячення храмової площі, закопано наріжні камені, що їх довершили праворуч М. Камад, а ліворуч М. Грамяк. Після завершення обряду „основання храму" процесія повернула на залю, на святочний бенкет з цієї нагоди.

Бенкет відкрив о. д-р І. Тилявський — парох, а привітання виголосив д-р Мирослав Борисюк, муж довір'я. Збірку провели А. Качала та М. Ціко, яка дала 2,178 долярів. Пожертви зложені під час бенкету: 3,520 дол., з яких А. Бриславська і М. Грамяк зложили по 1,000 дол.

Мирослав Борисюк

В ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
МУЖА, БАТЬКА І БРАТА
сл. п.
РОМАНА САВКИ
будуть відправлені
СЛУЖБИ БОЖІ
16-го травня 1991 р. у церкві св. Йосифа, Чикаґо, Ілл.;
17-го травня у катедрі св. о. Миколая, Чикаґо, Ілл.;
у катедрі свв. Петра і Павла, Мельборн, Австралія.
Родина просить про молитви за душу покійного.

Дружина — ЛАРИСА
Донька — ІРЕНА АРТЮШЕНКО з мужем ІГОРЕМ
Брат — ВОЛОДИМИР

ПОДЯКА

27-го березня 1991 р. з волі Всевишнього відійшов у вічність
наш улюблений і незабутній
МУЖ, БАТЬКО І ДІДУСЬ
бл. п.
СТЕФАН МОРОЗ

Найсердечнішу подяку складаємо родині, приятелям і знайомим, що в днях нашого великого горя прийшли попрощати покійного, взяли участь в похоронних відправах та своєю присутністю і словами розради старались полегшити наш біль.

Сердечно дякуємо пароховi УКЦеркви св. Миколая в Пассейку, Н. Дж., отцеві ієромонахові Глібові Лончині за відвідання покійного в лікарні й уділення Найсвятіших Дарів, отцеві ієромонахові Ізидорові Васікові за відвідання покійного в лікарні, відслуження Панахиди, заупокійної Божественної Літурґії, за похоронні відправи та участь у тризні, отцеві Осипові Панасюкові, пароховi УКЦеркви св. Івана у Виппані, Н. Дж., за відвідання покійного в лікарні, за уділення Єлеопомазання та молитви, за теплі слова потіхи і розради. Отцеві Василеві Штеленеві, пароховi УКЦеркви св. Володимира в Ґлен Спей, Н. Й., за щирі слова співчуття і за його участь в тризні.

Наша щира подяка Стефанові Лобурові, дякові УКЦеркви св. Миколая в Пассейку, Н. Дж., за спів під час похоронних відправ.

Наша глибока вдячність братанкові д-рові Романові Ричкові за зворушливі прощальні слова в похоронному заведенні.

Джанові і Лінді Лі Ґресі, власникам ресторану „Орчард Інн" в Ґлен Спей, наша подяка за гарне прийняття учасників похорону.

Наша щира подяка д-рові Юрієві Демидовичу за дбайливу медичну опіку.

Сердечно дякуємо Джанові Опудові, власникові похоронного заведення Бурнадз-Ґорні-Опуда у Кліфтоні, Н. Дж., за влаштування похорону.

Висловлюємо нашу сердечну подяку за чудові квіти, за всі молитви, за пожертви в пам'ять бл. п. Стефана Мороза на Фонд Дітям Чорнобиля, Фонд допомоги Українській Католицькій Церкві в Україні та численні Служби Божі, разом в сумі 1,440 дол.

В останній день свого життя покійний сказав: „Теплий привіт для всіх від мене". А від нас, опечаленої родини, щира і сердечна подяка за вашу прихильність і співчуття в днях нашого великого горя. Нехай Господь благословить вас усіх своїми щедрими ласками.

АННА — дружина
МАРІЯ МОРОЗ СМИТ — дочка
ЮРІЙ — зять
ІВАН І КАТЕРИНА — внуки
ПАВЛО — брат та
МАРІЯ І КАТЕРИНА — сестри в Україні

О. Кобрин — молодий кінематограф

Лейкленд, Фла. — Тут у фільмовій майстерні місцевого корпусу університету південної Фльориди закінчено продукцію епізоду „Цей тиждень у Бартов" для щотижневої телевізійної програми, спрямованої своїми представленнями на студентів, молодь і місцеву громаду, яку вміло провадить Люсі ДюЧарм, кожного вівтірка на каблевому руслі.

Продюсером цього епізоду є Олесь Зенон Кобрин, завідуючий університетською телевізійною майстернею ІТФС і власник своєї фірми АМТВ.

О. З. Кобрин є сином Катерини і Атанаса Кобринів, виростав в Українській громаді в Баффало, Н. Й де був учнем школи українознавства, членом Пласту та Українського Студентського Товариства. Впродовж кількох років у літні місяці працював на відпочинковій оселі УНС Союзівці, тепер живе на Фльориді. Тому й не диво, що коли до університету південної Фльориди завітав Геннадій Булдо, голова Комітету для справ українського телебачення в Києві, то О. Кобрина, якого попросили на перекладача, зайнявся перебуванням гостя з України.

Олесь З. Кобрин є членом 130-го Відділу Українського Народного Союзу.

Запорізькі спортовці у Пряшеві

В половині квітня до Пряшева завітала 20-членна дружина гандболістів із Запоріжжя в Україні, на чолі з капітаном Сергієм Івановим та головним тренером Валерієм Зеленовим.

Ця одна з кращих гандбольних дружин України і Совєтського Союзу, яка вже двічі виграла чашу Міжнародної федерації і побувала в багатьох краінах світу, вже кілька років утримує дружні зв'язки з кращою гандбольною командою Словаччини „Татраном" у Пряшеві. Запорожець Юрій Журавльов у цьому сезоні грає у пряшівській дружині і саме він був ініціатором запрошення своїх земляків до Пряшева.

Дружня зустріч між нащадками запорізьких козаків і гандбольною дружиною "Татран" Пряшів закінчилася результатом 28:28. Не переміг ніхто, однак пряшівська публіка, і обидві дружини були задоволені прекрасною грою.

Тепер пряшівські гандболісти готуються до подорожі до українського Запоріжжя.

Микола Мушинка

СПОГАДИ З МЮНХЕНУ

Минулого року шкільна рада Торонто вирішила допомогти фінансово учителям, які хочуть підвищити свою кваліфікацію. Виділено стипендії на покриття коштів перебування, оплати за курси або дорогу для приїзду до Українського Вільного Університету у Мюнхені.

Цю інформацію передано всім школам у Торонто і околицях. До Німеччини поїхали три молоді учительки, які кілька років працюють у суботніх і щоденних школах (школа ім. Цьопи Паліїв, Святомиколаївська школа, школа св. Софії). Правду кажучи, не знали ми нічого про курс у Мюнхені. Про УВУ дещо говорилося, але не все захочувало до виїзду. На всякий випадок ми взяли зі собою туристичні провідники по Мюнхені і околицях, коли б час на зайняття минав повільно. Та незабаром виявилося, що наші побоювання були безпідставними. Місячне перебування в УВУ було дуже цікавим і принесло багато вражень і тем до роздумувань. Ми не сподівалися, що Мюнхен такий важливий і, мабуть, у західній Европі єдиний центр, у якому зустрічаються українці з цілого світу — Австралії, Канади, Америки, Франції, Австрії, Німеччини, а тепер і зі східної Европи — Польщі, Чехо-Словаччини і матері — України.

Вчителі шкіл українознавства та виховники молодіжних і дитячих організацій з різних країн, які прибули до УВУ, щоб підвищити кваліфікацію.

В більшості студенти — це молоді, повні енергії люди, які, працюючи в українській громаді, уже весь час розшукують нові способи зацікавлення і атракційного сучасного підходу до дітей і молоді. Це не лише учителі. Це також виховники молодіжних і дитячих організацій.

Яким важливим і потрібним є обмін інформаціями і досвідом нікого не треба переконувати — у Мюнхені це підтвердилося. На сесії педагогічного інституту УВУ 1990 р. було 12 предметів. Це були не тільки виклади, але й практичні зайняття. Більшість предметів була дуже цікаво підготовлена викладачами.

На мою думку, найцікавішими були виклади з методики навчання історії України і методики навчання літератури. Оба предмети мали теоретичну і практичну частину. Гідним широкого розповсюдження є запропонований професором В. Косиком поділ на періоди державности та зв'язків України з Росією (Московщиною). Показує він дуже прозоро і чітко історичні зв'язки тих двох держав і дає можливість зрозуміти всі залежності та події.

Дуже цінними були показові лекції в Рідній Школі. Мушу признатися, що деякі ідеї тих учительок з успіхом вживаю у своїх клясах. М. Франкевич виготовила дуже цікаву програму навчання для першої і другої кляси. Коли я дивилася на її матеріяли, не могла позбутися думки про створення „банку" матеріялів навчання в українських клясах. Багато учителів у цілому світі працює над тими самими проблемами, не знаючи про себе і не маючи змоги обміну досвідом і тими ж матеріялами. Очевидно, завжди залишається питання фінансової сторінки для того задуму. Однак вважаю, що це одна з важливіших справ, коли говорити про майбутність українського шкільництва.

Сьогоднішній досвід показує, що не брак підручників є найбільшою болячкою. Підручники старіються дуже скоро, а кошти видання ростуть і ростуть. Учителі друкують свої матеріяли на копійних машинах. Легко їх переробити чи змінити, коли є така потреба. Такі лекції вимагають набагато більшої праці учителя як користування підручником, але думаю, що користь для дітей незаперечна. У педагогічному інституті в Мюнхені всі студенти мали нагоду підготовити і провести лекції з історії, літератури та лекцію для молодших дітей. Після кожної з них ми мали нагоду задуматися і обговорити причини вибору теми, метод і форми реалізації. Такі розмови як у дзеркалі показують кращі і гірші фрагменти лекції, яких, мабуть, сам учитель не завжди може побачити.

Думаю, що це можна перенести й до наших шкіл у формі взаємних відвідин учителів та спільної аналізи після лекцій. У Мюнхені така дискусія була далеко цікавіша, тому що всі були з різних країн, з іншим підходом і розумінням учнів.

Знаю, що українським учителям дуже потрібні такі зустрічі та майстерні. За це велика подяка організаторам сесій педагогічного Інституту УВУ і всім викладачам, а шкільній раді Торонто і Канадській Фундації для Українського Вільного Університету — за фінансову допомогу.

Особисто рекомендую цей дошкіл і гаряче заохочую всіх, які мають охоту вчити й виховувати українську дітвору — приїжджайте до Мюнхену на цьогорічну сесію педагогічного Інституту УВУ від 8-го липня до 9-го серпня і користуйтеся нагодою обміну способу навчання та підвищення кваліфікації!

Мирослава Вербови-Онух

„Щоб не зупинитись серед дороги"

20—21-го квітня відбулося чергове, 15-те, пленарне засідання видавничого комітету „Літопису УПА". У приміщенні Суспільної служби українців у Торонто, Канада, зібралися колишні учасники визвольних змагань УПА з гістьми-співпрацівниками видавництва, разом 25 осіб. Як щороку, так і на 15-му пленумі колишні вояки УПА, тепер члени редакційного комітету, призадумувались і дискутували над справою дальшого видання „Літопису УПА". Тим разом домінувало питання фінансової спроможности видавництва. Цьому питанню присвячено більшу частину часу нарад, якими проводив голова д-р Модест Ріпецький. Фінансовий референт інж. Степан Голяш та адміністратор Микола Кулик у своїх звідомленнях з діяльности за минулий рік також наголошували фінансовий аспект видавництва „Літопису УПА".

Згідно з повідомленням М. Кулика, фінансові потреби безмірно великі. Вичисливши стан заавансування праць над окремими томами „Літопису УПА", починаючи з 19-го тому, він висловився: „Ми є в посіданні численних, великого значення для історії УПА і тим самим для історії українського народу документів і оригінальних матеріялів, але, з другої сторони, на нас тяжить великий тягар проблеми фінансів". Якщо б ми пробували тепер видати ці томи, що вже цілком або частково готові до друку, ми б збанкрутували, заявив адміністратор. Все ж таки ніяк не можемо допустити до того, щоб через брак грошей ми мусили зупинитися „серед дороги".

Стан фінансового забезпечення видавничих спроможностей зменшується з року в рік з кількох причин. Одною з них є відхід у вічність старших віком від борців, а їхніх опущених місць не займають представники молодшого покоління. Іншою причиною є радше відрадне явище — відкриття контактів з Україною, куди безплатно вислано уже понад 2,340 примірників „Літопису УПА", загальним коштом понад сорок тисяч долярів.

Кому чи чому завдячувати таку велику щедрість? Передусім — фундаторам, меценатам, добродіям і всім жертвенним нашим людям, що розуміють вагу й значення збирання й утривалення документів до історії визвольних змагань українського народу доби УПА. Не менш важливим чинником є посвята й дармова робота членів редакційного комітету, колишніх воїнів УПА, і то як редакторів, так і працівників адміністрації, завдяки яким ціна одного примірника виносила дотепер лише 15 долярів. Але у так скрутних фінансових умовах як нині, пленум рішив піднести ціну одного тому до 20-ти долярів, маючи надію, що наші читачі й громада в загальному підійдуть до питання з повним зрозумінням.

Для забезпечення фінансової бази адміністрація й фінансова референтура видавництва, а зокрема фінансовий референт інж. Степан Голяш посилив зусилля у збірках фондів. Його заходи увінчалися дуже гарними успіхами, бо в часі від 15-го березня 1990 року до 15-го квітня цього року фонди видавництва збільшилися із самих лише збірок на 22 тисячі долярів.

Згідно зі звітами голови д-ра М. Ріпецького та головного редактора Євгена Штендери, в минулому році видано тільки один 18-ий том „Літопису УПА" і один перевидано. Причинами ускладнень були м. ін. політичні зміни в Україні та доступ для дослідів архівів у Польщі й Чехо-Словаччині. З цього приводу праця редакційного колективу була спрямована більше на збирання, упорядкування й сеґреґацію архівних документів та контактів з Україною. Оригінальні документи УПА і підпільної мережі ОУН стали важливим джерелом для нашого видавництва, твердив голова д-р М. Ріпецький, який також пригадав про можливість докладної перевірки фактажу одержуваних матеріялів, а зокрема спогадів колишніх учасників УПА.

Крім вищеназваних причин сповільнення видання дальших томів, головний редактор Є. Штендера вказав і на такі справи як теренова розпорошеність членів видавничого комітету, професійність, брак нормальних бюрових умов, а навіть професійної української машиністки. При невідповідних методах праці важко це все довести до ладу й приспішити друк нових томів, які редакція намагається видати на належному академічному рівні.

Незважаючи на дещо песимістичне забарвлення звітування й дискусії, 15-те пленарне засідання видавничого комітету „Літопису УПА" закінчилось настроєм оптимізму, до чого підставою були дотеперішні досягнення — видання 18-ти томів і то при примітивних методах праці і умовах, без приміщення й обладнання, де „заступник адміністратора (В. Дашко) носить торбу, а адміністратор (М. Кулик) ключі від ґаражу".

Члени редакційного комітету, колишні воїни, роз'їхались додому в надії, що як дотепер, українська громадськість не дозволить їм „зупинитись серед дороги".

Іван Лико

Іде витязь...

(Закінчення зі стор. 2)

манізму, обстоює порядні методи боротьби у досягненні майбутнього.

Усі книги багатотомника, а особливо 8-ма і 10-та, ілюстровані фотокопіями документів, документальними фотографіями — діячів, архітектурних споруд, де проходили пам'ятні події чи життя письменника, а також ксерокопіями рукописів, обкладинок видань, періодики, де друкувався поет, репродукціями документальних плякатів (наприклад, Михайла Михалевича, який, до речі, виконав малюнок для обкладинки і написи на корінці томів „Твори Василя Гренджі-Донського" та цифрові позначення), фоторепродукціями оформлення книг, які видавав поет в Ужгороді, Львові, Харкові. Це величезне документальне багатство, нині мало кому доступне. Тут і родинний фотоархів (том 10), що робить видання щирим, близьким читачеві, мов би родинним. Факсимільні відбитки рукописів, обкладинок, документальні фото, студії ообличчя діда, зроблені внуком Марком Данилюком, — усе це тепле і красиве. Поет немов стає ближчим і незнайомій, скажімо, далекій людині. Відкритість його поезії чи публіцистики, прози чи наукових студій і відкритість дідового обличчя з погляду внука — наче зрощуються, збігаються.

Упорядниця творів Василя Ґренджі-Донського обрала науковий принцип формування томів. Кожен том відкривається словом від видавців, розвідкою, дослідженням того чи іншого жанру у спадщині літератора. Текстові матеріяли, як правило, подаються у двох редакціях — первісній і пізнішій. Кожен том супроводиться примітками, словником малозрозумілих слів, поазбучним покажчиком творів (крім звичайного змісту). Коментарі упорядниці іноді вкраплені до змісту (наприклад, спогадів). Це продиктовано частково фрагментарністю матеріялів; не все встиг викінчити Василь Гренджа-Донський.

Якщо підсумувати ґіґантську роботу упорядниці-дочки, то можна здогадуватися, що її житло у Міннеаполісі — мов би велика літературознавча авдиторія, центр, лябораторія, де все підпорядковано інтересам батькового видання. Це як мозковий центр, куди стікаються копії, витинки з газет і журналів, ксерокопії з рукописів чи часописів давніших років.

Поглядаючи і милуючися багатотомником Василя Гренджі-Донського, я думаю собі: а що зробили ми тут, удома, де майже все під руками? А майже нічого. У Києві вийшла книга поета „Шляхом терновим" (1972). Гарне, скромне видання. У двох антологічних збірниках представлений Василь Гренджа-Донський: „Ластівка з Пряшівщини" (1960), що полетіла у світ за хрущовської відлиги, і найновіша антологійка „Карпатська замана" (1990). В Ужгороді — ще менше: добірка в книзі „На Верховині" (1984). Тепер лише виходить осяжний однотомник В. Гренджі-Донського. Нарешті.

ВІДІЙШЛИ
● ВІД НАС ●

СТЕФАН БУКОВСЬКИЙ, член УНС Відд. 171-го ім. Лесі Українки в Джерзі Ситі, Н.Дж. помер 11-го березня 1991 року на 70-му році життя. Нар. 17-го лютого 1921 року в Джерзі Ситі, Н.Дж. Членом УНС став 1961 року. Залишив у смутку дружину Елеонору, дочку Ненсі Еллен Катанео, сина Стефана Буковського, внуків Івана Ніка і Михайла; сестер: Сестру Марію Аннетту Ч.С.Ф., Анну Ділкс, Маріянну Копчу і Цинтію Буковську. Похорон відбувся 16-го березня 1991 року на цвинтарі Св. Хреста в Норт Арлінґтоні, Н. Дж.
Вічна Йому Пам'ять!

Дженеві Куфта, секр.

МАРІЯ ПЛЕШКЕВИЧ, член УНС Відд. 211-го в Чикаґо, Ілл. померла 4-го березня 1991 року на 85-му році життя. Нар. 1906 року в Станиславові, Галичина. Членом УНС стала 1949 року. Залишила у смутку родину в Чикаґо. Похорон відбувся 6-го березня 1991 року на цвинтарі св. о. Миколая в Чикаґо, Ілл.
Вічна Їй Пам'ять!

М. Карачевський, секр.

ВОЛОДИМИР ПЕЛЕНСЬКИЙ, член УНС Відд. 42-го ім. Т. Шевченка в Пассейку, Н.Дж., помер 3-го березня 1991 року на 82-му році життя. Нар. 1908 року в Комарні, Україна. Членом УНС став 1949 року. Залишив у смутку дружину Наталію, сина Михайла з дружиною Евелин, доньку Віру, четверо внуків: Михайла, Лізу, Довн, Віру Анну. Похорон відбувся на цвинтарі св. Духа в Гемптонбурґу, Н.Й.
Вічна Йому Пам'ять!

Ю. Котляр, секр.

МИХАЙЛО ЗАЗУЛЯ, член УНС Відд. 233-го „Клюбу Молоді" в Лорейн, Огайо. помер на 71-му році життя. Нар. 30-го травня 1920 року в Лорейн, Огайо. Членом УНС став 1937 року. Залишив у смутку сестру Мері А. Ставдер. Похорон відбувся 26-го січня 1991 року на цвинтарі Ридж Гілл Меморіял Парк в Лорейн, Огайо.
Вічна Йому Пам'ять!

Тетяна Сілецька, секр.

АПОЛЬОНІЯ РАЙТЕР, член УНС Відд. 150-го в Піттсфілд, Масс. померла 19-го лютого 1991 року на 84-му році життя. Нар. 6-го квітня 1906 року в Польщі. Членом УНС стала 1952 року. Залишила у смутку Стенлі Райтера, Йосифа Райтера і михайла Райтера. Похорон відбувся 22-го лютого 1991 року на укр. цвинтарі Святого Духа в Савт Дірфілд, Масс.
Вічна Їй Пам'ять!

Лідія Гуда, секр.

ДОПОВНЕННЯ

У звідомленні про вибір Романа Пиндуса на голову Ньюаркської Округи УНС („Свобода" з середи, 1-го травня) пропущено при поданні членів Управи, що касиром обрано Теофіля Клебана. Крім цього не зазначено, що референтами зовнішніх зв'язків з демократами є Р. Пиндус, а з республіканцями А. Кейбіда. — Ред.